

Anmeldelse: ATLAS FLORA DANICA

Boganmeldelse.

Per Hartvig. Atlas Flora Danica. Gyldendal, København. 3 bind, 1535 sider. Vejl. Pris 499,95 kr.

Endelig! I december udkom Atlas Flora Danica. Et længe ventet storværk om planternes udbredelse i Danmark, og et af de mest ambitiøse projekter i nyere dansk naturhistorie. Værket beskriver udbredelsen af alle de plantearter, som er fundet i den danske natur, og det repræsenterer resultaterne af et enormt arbejde, hvor fritidsbotanikere, professionelle såvel som amatører, organiseret under Dansk Botanisk Forening, gennem 20 år har registreret vilde planter i alle landets ender og kanter. 1300 5 x 5 km-ruder, nogenlunde jævnt fordelt i Danmark, er grundigt undersøgt. Det vil sige, at floraen for hver af disse er kortlagt på alle tænkelige voksepladser: Enge, moser, skove, overdrev, haver, vejkanter, levende hegn, parker, marker osv. Der er indberettet ca. 1 million registreringer af ca. 3000 plantearter og i hele 190.000 tilfælde er der samlet belæg, dvs. at de fundne planter er blevet tørret, presset og fremsendt til kontrolbestemmelse hos eksperter. Det store belægskrav har givetvis fået mange potentielle inventører til at opgave arbejdet, men det har til gengæld sikret en korrekt og ensrettet bestemmelse af de mange svære slægter som f.eks. pile-, dueurt- og høgeurtsslægten.

For alle de fundne arter og underarter beskrives plantens levesteder, samt hvornår og hvordan den enkelte art er kommet til landet. En del af arterne vises desuden på gode fotos. Kernen i værket er dog udbredelseskort for arterne, dvs. illustrationer af, hvor i landet de enkelte arter er fundet i indsamlingsperioden (se figur 1). Disse kort og beskrivelser fylder 1230 sider og udgør bind 2 og 3. Bind 1 er dels baggrundskapitler om vegetationshistorie, -økologi og naturtyper, dels beskrivelser af projektet, resultatafsnit og sammendrag.

I udbredelseskortene gemmer sig utallige timers interessante studier for alle med interesse i Danmarks flora. For os som arbejder med botanik og vegetationsøkologi, vil der desuden være talrige sammenhænge, hvor det bliver oplagt at referere til dokumentationen i værket for planternes udbredelse. Her er også, selv for en botaniker, en række helt nye arter og især underarter, som fokus skal rettes imod. Måske bør der laves en flora, som korresponderer med

bestemmelsen og underartsopfattelsen i AFD?

Kapitlerne med analyse (sammendrag), de menneskebarne arters spredningshistorie samt de ruderales habitater er superspændende. Her fremlægges nye data i form af bl.a.: Oversigt over arter, som er forsvundet siden opsamlingen i Dansk Feltflora (1981) (f.eks. skrueaks, bjerg-ulvefod, hestetunge), nye arter som er indvandret siden da (biblomst, gift-klaseskærm, bugtet vandstjerne mfl.), sjældne arter som var erklæret forsvundet fra landet men genfundet i AFD (f.eks. gul bartsie, krybende sumpskærm og krum star), lister med undersøgelsens mest almindelige arter (alle tilknyttet næringsrig bund), lister med arter i stærk tilbagegang, hot-spot-kort med de sjældneste taxa hhv. de artsrigeste ruder og meget mere.

De indledende kapitler gav til gengæld en stor grad af "deja-vu" hos mig. Her er rigtig meget genbrug; især fra "Naturen i Danmark, Det åbne Land" (2007). Men når nu dét værk også er rigtig godt, og redaktøren dér var Peter Vestergaard, som er medredaktør på AFD, så er det jo ikke så mærkeligt. Et væsentligt nyt islæt er imidlertid, at teksten her løbende understøttes af de nye udbredelseskort over arter, som viser tilknytning til f.eks. sur bund eller kalk, lav nedbør, saltpåvirkning osv. eller blot nordlige hhv. sydøstlige klimaforhold. I gennemgangen af naturtyperne savner jeg personligt, at der også refereres til habitatnaturtyperne. Det er i stort omfang dem, som nutidens forvaltning og naturbeskyttelse rettes imod.

På trods af det enorme arbejde, er der naturligvis mangler i form af uinventerede ruder og oversete plantearter i ruderne. Dette betyder, at billedet ikke er fuldstændigt, men et meget velunderbygget bud på forekomst og udbredelse. Det betyder også, at her er grundlag for at gøre nye fund og supplere det storslåede arbejde. Jeg kan se, at egne registreringer af arter som elfenbens-padderok, spidsblomstret siv, hvas avneknippe, pile-alant, strand-limurt mfl. allerede nu vil kunne supplere udbredelseskortene. Og det er jo herligt at have en ny

motivation og referenceramme for sin egen plantejagt!

Mit største ønske for det store datamateriale er, at de helt nøjagtige fundsteder af planterne, i det mindste for de sjældne, sårbare, truede, bevaringsværdige arter, kan gøres tilgængelige. Dét vil sikre, at registreringerne kan anvendes til at optimere naturforvaltningen i det ganske danske land. Der findes en hjemmeside for projektet (<http://atlasfloradanica.dk>). Her er det forhåbentlig planen, at databasens fund med tiden skal indtastes. Der ligger p.t. blot 14 eksempler på arters udbredelse, men også disse er med en usikkerhed på 1 km. HVIS der med tiden desuden kunne ske en løbende opdatering af udbredelseskortene, f.eks. via én af de glimrende, vidt anvendte hjemmesider hertil, ville det være endnu bedre. Mulighederne for at fotodokumentere og indtaste fund digitalt, nøjagtigt og løbende, er jo langt bedre end ved projektets start i 1990'erne, og dette bør udnyttes.

AFD giver kort sagt rigtig, rigtig meget at glæde sig over for enhver med interesse i Danmarks flora. Her er stof til mange timers fordybelse, masser af ny viden og motivation til at søge videre, dér hvor du kommer i naturen. Her er et gevaldigt løft til Danmarks plantegeografi. Og selv om data endnu ikke er direkte anvendelige i forvaltningen af naturen på lokalitetsniveau, så kan dette bygges ovenpå. Dansk Botanisk Forening, projektlederne, sponsorerne og ikke mindst de mange inventører har gjort et enormt stykke arbejde. Tak for det.

Torben Ebbensgaard, redaktør.